

Første odontologiske doktorgrad i Tromsø:

Sammenlignet tannhelse blant norske og russiske barn

Den 15. mai 2013 disputerte Natalia V. Koposova for PhD-graden ved Institutt for klinisk odontologi (IKO) ved Universitetet i Tromsø. Dette er den første doktorgraden som er gjennomført ved instituttet. Tittelen på avhandlingen er «Oral health among children in the Barents region: study on determinants of child's oral health, quality of dental care and oral health related quality of life.»

God tannhelse er viktig for velvære og livskvalitet. Hensikten med den doktorgradsprosjektet var å vurdere tannstatus og livskvalitet relatert til oral helse blant 12-åringer i Tromsø og Arkhangelsk, to viktige byer i Barents-regionen.

Nord-Finland, Nord-Sverige og Nord-Norge har opplevd en markert bedring i tannhelsen, spesielt blant barn og ungdom mens Russland og Barents-regionen ikke har opplevd den samme bedringen. Dette mente vi kunne gi grunnlag for å forstå hvilke faktorer som påvirket tannhelsen og hvilken betydning tannhelse har for ungdom i regionen. Hovedforutsetningen for studien var at både individuelle, kulturelle og sosioøkonomiske faktorer og organisering av tannhelsetjenesten kunne forklare ulikhet i oral helse og relatert livskvalitet.

Det ble gjennomført en pilotstudie i 2009, mens en mer omfattende klinisk studie basert på funnene fra pilotstudien ble utført i 2010–2011. Hovedstudien er basert på resultatene av en klinisk undersøkelse og utfylte spørreskjema fra 514 russiske og 124 norske 12-åringer, samt egenrapporter fra deres foreldre. Av de norske barna som ble inviterte til å være med i undersøkelsen deltok 47 prosent, mens i Russland deltok hele 87 prosent. Dette kan trolig henge sammen med god tann-

Personalia

Natalia V. Koposova ble uteksaminert ved Det odontologisk fakultet, Det Medisinsk Universitetet i Arkhangelsk i 1995. Hun hadde turnustjeneste (allmenn-tannlege) i 1995 – 1996. Fra 1996 til 1998 arbeidet hun i den offentlige tannhelsetjenesten i Arkhangelsk. I 1998 tok hun spesialisering i pedodonti i Russland, og arbeidet som privat tannlege til 2003. Hun flyttet til Tromsø i 2005 og ble PhD-stipendiat ved Institutt for klinisk odontologi fra 2007. Hovedveileder var Harald M. Eriksen ved IKO ved Universitetet i Tromsø.

helse i Norge og at foreldrene ikke ser behovet for at barnet deres skal delta.

De russiske 12-åringer hadde som ventet mer karies enn de norske. Resultatene viste at DMFT og DMFS-verdiene var markert høyere for deltakerne i Arkhangelsk (3,0 og 4,4) enn i Tromsø (1,2 og 1,5). Halvparten av de norske (52 %) men bare 16 % av deltakerne fra Arkhangelsk var kariesfrie. De norske viste også bedre oral hygiene enn deltakerne fra Arkhangelsk. Generelt samsvarte barnas tannhelse med foreldrenes. Uavhengig av nasjonalitet viste studien at dersom foreldrene hadde dårlig tannhelse, så hadde barna også det.

Trenger flere tannpleiere: I Norge har en utdannet tannpleiere lenge, mens i Russland begynner man først nå å se behovet for tannpleiere. I Russland er det stort sett personer som først har vært utdannet til sykepleiere som gjør denne jobben. Det er grunn til å tro at utdanning av flere tannpleiere vil være et viktig tiltak i Russland. Både russiske og norske foreldre uttrykte misnøye med tilbudet barna får i skolen fra den

offentlige tannhelsetjenesten. Men bare 31 prosent av de norske foreldrene var ikke fornøyd med tjenesten, mens hele 65 prosent av de russiske foreldrene var misfornøyd.

Fokus på forebygging: Det trenges også en annen tilnærming til behandling i Russland, spesielt når det gjelder barn. I Russland behandler tannleger tenner som norske tannleger sjeldent ville gjort og er raskere med og borre og lage fyllinger. De har ofte en gammel-dags tilnærming til behandling. Skal man tenke nytt så må det tilføres ressurser slik at tannlegestudenter kan reise ut og lære og fagbøkene bør oppdateres. Tannlegestudenter og faglærere kunne hatt stort utbytte av utveksling med Norge.

Behov for bedre fordeling av ressurser: Det er rom for forbedringer også i Nord-Norge. Hvorfor er tannhelsen blant barn i Sør-Norge er bedre enn blant barn i nord mens i naboland Sverige er like bra tannhelse i hele landet? Det er ressurser nok, men de er kanskje ikke brukt riktig. I Sverige vurderer de barn i forhold til den risikoen de har for

å utvikle karies. Vi bør se nærmere på individuelle risiko. For eksempel kan et barn som har god tannhelse bli innkalt annethvert år istedenfor hvert år, så sparer man resurser, og barna med dårlig tannhelse får komme oftere.

Oppsummert: Resultatene fra denne studien var stort sett som ventet, men kartlegging av livskvalitet og betydningen av tannhelse i en slik sammenheng i Barents-regionen representerer ny kunnskap. Generelt fant vi at livskvali-

teten var bedre blant norske enn russiske barn. Forekomst av karies og utseende av fortennene hadde en liten, men målbar betydning for opplevd livskvalitet.

E-post: natalia.koposova@uit.no